

אמנות

תערוכה • לולו לין בוחנת את המיתוסים הצבאיים

מיתוסים צבאיים הנבחנים במיצג וציורים מופנמים התוססים על גבי נייר דק, מופיעים זה לצד זה בתערוכתה המדויקת של הילה לולו לין

לעקוב

סמדר שפי

10 באפריל 2012

"עולם מופלא", תערוכת היחיד של הילה לולו לין בגלריה נ&נ אמן, היא תערוכה מחודדת ומדויקת להפליא, מצומצמת בהיקפה אבל נוגעת בספקטרום תרבותי נרחב ונעה בקלות בין דושאן ללאומנות יהודית, בין זיכרונות ציוריים מתחילת המאה ה-20 לחרדות קיומיות.

לין, אמנית מצוינת, הפגינה בשנים האחרונות נוכחות מועטה יחסית בשדה האמנות המקומי לעומת הנוכחות האינטנסיבית שלה בסוף שנות ה-90 ותחילת ה-2000. נקודה זו מעניינית במיוחד בקריאה של עבודת הווידאו שלה, שמתעדת את המיצג "הצילו, תל אביב-יפו, 6 ביוני 2002, שעת בין ערביים, חוף הים".

במיצג הזה, שהשתתפו בו תזמורת מכבי האש ושבט צופי יפו (בכוריאוגרפיה של צדי צרפתי), המוצג זו הפעם הראשונה כעבודת וידאו (במאי: לוי זיני), עשתה לין שימוש בסמלים מובהקים של לאומנות ישראלית: במיוחד השיר "קדרו פני השמים" ("קדרו קדרו פני השמים / ורוח עז רעש / קיבלו קיבלו הרי אפרים / קורבן צעיר חדש / ... / כמוך גם חיינו / נקריב בעד העם"), שחובר בידי יהושע פרושנסקי, איש העלייה השלישית, לאחר נפילת טרומפלדור בתל חי. כך גם כתובת האש בנוסח טקסים צבאיים, וקבוצה של נערי צופים, מאלו שמעליהם מתנוססת לרוב ההגדרה - הבעייתית כשלעצמה - "נוער בעל ערכים".

מתוך הווידאו של המיצג "הצילו"

בנוסף לצופים השרים בדבקות את מלות השיר, שהרדיקליות הלאומנית שלו וקידוש המוות אינם רחוקים מפשיזם, שרה אותו גם דמות של חי-מת. לין החייתה מעין רוח רפאים של הנופל המקודש, בדמות בחור דק גו (חמי רודנר), מאופר בכבדות במה שנראה כדימוי גרוטסקי נוסח קברט ויימארי, ולצדו דמות של אשה שלבושה העשוי רצועות עור נראה לקוח ממחוזות התרבות הסאדו-מזוכיסטית.

למלות השיר המנוגן ומושר על חוף הים, צועדים השניים יד ביד לתוך המים בטקס שהוא ספק טבילה ספק התאבדות, לעבר שלט אש בו כתובה המלה: "הצילו". חלקו השני של הווידאו הוא קטע הנראה חדשותי של כיבוי שריפה בתל אביב.

גולגולות ופנינים

האסוציאציה המיידית היא לעבודות המאחרות יותר של יעל ברתנא, במיוחד לטרילוגיה הפולנית שהיא יצרה בשנים 2007-2011 ומוצגת תדיר בארץ ובאירופה. קווי הדמיון רבים, החל מהשימוש בנערים ובדימוי תנועות נוער, על כל ההקשרים הפרוטו-פשיסטים, במת-החי (במקרה של ברתנא זו ניצולת השואה רבקה'לה, שעליה מדובר בחלק הראשון של הטרילוגיה, והיא מופיעה, כמו האקדח המפורסם של צ'יכוב, בחלק השלישי), ובמאפייני הטקסים המיליטריסטיים, כולל התזמורת המנגנת.

יעל ברתנא עשתה שימוש באלו עוד לפני הטרילוגיה שלה, למשל בעבודה "מנגינת ההמנון הצבאי הלאומי נטול הגוף", עבודת סאונד מ-2001 שהיא מהפחות מוכרות של האמנית. עמוד מתכת שאליו מחובר רמקול ובו חיישן נסתר, הופעל כאן על ידי נוכחות הצופים, ובעקבות כך החל רמקול לנוע על מוט המתכת ולהשמיע נגינה המזכירה, לדברי האמנית, את המנון צה"ל.

ללא כותרת, 2012

השאלה אינה מי עשתה מה קודם, אף כי דיון בשאלה זו ישפוך אור על אופן ההתקבלות של אמנים ללב הזרם המרכזי הישראלי. השאלה העקרונית היא על אודות ההתקבלות של תבניות ייצוג ועל אופן

קריאתן. כיום שכיח השימוש באסתטיקה המיליטריסטית והפרה-מילטריסטית הישראלית. ברתנא וה"תנועה הציבורית", שהחלה לפעול בסוף 2006 והרחיבה את פעולותיה במיצגים ציבוריים רבי-משתתפים, בעיקר בשלוש השנים האחרונות, הפכו את ההתבוננות הביקורתית במנגנוני אסתטיקה אלו לבעלת משקל רב ביצירתם. השימוש בהם בווידיאו או במיצג מתועד, הופך אותם לנוכחים בזירת האמנות. ומעניין לחשוב מה היתה מידת הנוכחות של עבודתה של לין אילו הועלתה בזמנו ליוטיוב (שנוצר רק ב-2005, שלוש שנים לאחר עריכת המיצג).

בהקשר זה אפשר לחשוב גם על העבודה של ניר נאדר וארז חרודי, "מפקד הכנה לבג"ץ", שנערכה ביולי 1993 ברחבת מוזיאון תל אביב. נאדר וחרודי השתמשו בכתובת אש, אותה אסתטיקה של מפקדים צבאיים, במאבק החלוצי שלהם בענייני הון-שלטון-מוזיאון, כלומר, קישרו את האמירה שלהם לאסתטיקה שנתפסת כמייצגת ערכים "נכונים". אמנים נוספים שעסקו בבחינה של טקסי אש, עם המשמעות המיליטריסטית הגלומה בהם, הם ענת מסד וישראל רבינוביץ.

לין יצרה רגע מעניין כשכתובת אש בצורת לב שימשה אותה דווקא כדימוי לעבודת הווידיאו שעסקה בייסורי אהבה, "תתקשר אלי יא מאניאק" מ-2004.

אבל בתערוכה הנוכחית העבודה הזאת יוצאת דופן בכך שהיא עוסקת בשאלות ציבוריות ולאומיות. השפה של לין בעבודות האחרות הופכת אידיאליסטית ופונה פנימה. ב"הנדר" תלוי כלוב ציפורים בגובה עיני הצופים והופך למה שנראה כהקטנה של חדר חקירות מחריד. מנורה קטנה מאירה את החלל הקטנטן באור קשה ולכל אורכו מתוחה שרשרת עם מגזרות של גולגולות, כמו איזו התנאות של רוצח במספר קורבנותיו. בתוך הכלוב שתי קוביות בטון, מעין מיניאטורות של אבני מחסומים.

שתי האבנים האלו הן כמעט בבחינת הפנייה ישירה לעבודה של מרסל דושאן "Why not Sneeze, Rose Selavy?", אחד הרדי-מיידס

המפורסמים שלו מ-1921, ובו 152 קוביות שיש הנראות כקוביות סוכר בתוך כלוב, יחד עם מדחום ועצם דג. המשחק בין הסוכר לשיש, בין אשליית המשקל הקל לבין המשקל הממשי, מקבל בעבודה של לין סוג של מפנה טרגי. הקוביות אינן מתיימרות להיות קלות כמו הקוביות של דושאן, אך דווקא המוות מתייפה ומתפרכס ובקצות השרשרת עם תגזירי הגולגולות מופיעות פנינים.

מרבית העבודות בתערוכה הן רישומים-ציורים. אלו עבודות העשויות על נייר דק ושקוף שמרקמו כשל עור. ההתרחשות הציורית היא מעין אפוקליפסה בקומיקס, דימויים המפגישים מוות וגרוטסקה. זרוע המצוירת כציור אנטומי של שרירים חוזרת כאן שוב שוב, קטועה ומחוץ להקשר, ספק איזכור לציורים מדעיים מהעבר ספק תזכורת רליגיוזית ברוחה לזרוע האל החזקה, הנטויה, שאולי תשליט סדר או תהרוס סדר קיים.

הדימויים החוזרים הם של דם ושל חומות, וגם עיניים, עור מוכה מחלות, וצורות גיאומטריות חוזרות. לעתים יש לצורה יפעה בנוסח הציור הווינאי של שנות המעבר מהמאה ה-19 ל-20 - כמו בעבודות של קלימט או ג'וזף הופמן - לעתים הן מזכירות את קית הרינג או את טל מצליח.

אלו עבודות שבוחנות את קצות הסדר, חוגגות חזרתיות וקצביות רק כדי להדגיש שהכאוס אורב, שהנייר הדק מצליח אך בקושי להכיל את מלוא התסיסה, הפיעפוע של הכאב והרעל המצוירים עליו.

הילה לולו לין, "עולם מופלא", גלריה נ&נ אמן, גורדון 26, תל אביב.
ימים ב'-ה': 11:00-14:00, 17:00-19:00. יום ו': 11:00-14:00.
שבת: 11:00-13:00.